UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Calepinus Ad librum

Calepino, Ambrogio

Venetijs, 1509

G ante AE

urn:nbn:de:hbz:466:1-97861

Visual Library

In theatrum Curionis. Hortenſius ĩtroijt puto vt ſuũ gaudium gauderemus. Aug. lib. viij. con. imperſonale iter vſus eſt tantus auctor. Qñ inqt cũ multis gaudetur ⁊ in ſingulis vberius gaudiũ eſt: qꝛ feruefaciũt ſe ⁊ flãmant̃ in alterutro. Et alibi. Multũ inter ſe hęc duo gaudia differũt: ſũtq₃ oĩno ꝯtraria. Qñ gaudet̃ in ſęculo nõ gaudet̃ in dño. Huius verbi cõpoſita ſunt. Congaudeo qḋ ſimul gaudeo. Amb. Congaudete mecũ ⁊ congratulamini. Adgaudeo. Lactã. lib. iiij. Ego eram cui adgaudebat: hoc eſt quaſi applaudebat.

Gaudere inſinui: prouerbialis locutio quã ⁊ poetę vſurpant. Qḋ ſigt̃ ſecum ⁊ cum ſuis lętari. Cice. lib. iij. tuſ. Qm̃ plauſibilia non hęc ſunt: vt in ſinu gaudeant glorioſe loq̃ deſinant Tibul. Qui ſapit in tacito gaudeat ille ſinu. Proper. In tacito cohibe gaudia clauſa ſinu.

Gauleon teſte Solino libyę obiacens in qua ſerpens neq₃ naſcitur neq₃ inuectus viuit: paliuſq₃ eius quocunq₃ gentium iactus angues ⁊ ſcorpiones perimit.

Gaulus nauis genus parui ⁊ rotundi.

Gaurus mons. Campanię.

Gauſape. pe. cor. militare ſtramentũ vtrinq₃ villos habens vel vna tm̃ e parte qḋ pro lecto in caſtris ſternebat̃. Ply. li. viij Antiquis torus e ſtramẽto erat qualis nunc in caſtris gauſape. Nunc ponit̃ pro panno quo mẽſa ſternitur. Declinat̃ aũt hoc gauſape: antiquiſſimi hic Gauſapes ⁊ hęc gauſapa: ⁊ hoc gauſapũ: vnde in plurali gauſapa. Perſius. Jam chlamydes picti iam lutea gauſapa captas. Caſius ad Mecęnatem. Gauſapo purpureo ſalutatur. Inde gauſapina.

Gauſapina. pe. correpta genus veſtis. Mar. Menſe vel auguſto ſumere gauſapinas.

Gaza dictio perſica: ⁊ numero ſingulari ſigt̃ oẽ qḋ poſſidemus Pompo. mela. Gazam perſę ęrariũ vocãt. Curtius. Igitur q̃ſi parũ munimentis oppidi fidens ante ſolis ortũ pecuniaꝫ regiã gazam perſę vocãt: cũ pręcioſiſſimis rex efferri iubet ſimulans fugã. Inde nomen eſt gazę ciuitati eo q͡ Cambyſes illuc belli ⁊ opes ⁊ pecuniã intulerat: hęc eſt Euchoꝝ ciuitas in q̃ habitauere cappadoces priſtinis cultoribus interfectis: apud veteres terminus erat cananeoꝝ iuxta ęgyptũ: ceciditq₃ in ſortẽ tribus. Judę: ⁊ eſt vſq₃ hodie inſignis ciuitas paleſtinę vt ſcribit Hiero. a q̃ Gazeus. a. um. qḋ ẽ ex Gaza vrbe Et gazeticus: gazetica um. Gaza vrbe pſica: vbi nobiliſſima vina vel vt Pompo. ait mella. Sidonius ad fauſtum. Uina mihi non ſunt gazetica chia falerna. Suidas. γαζα γαρ θησαυρος λεξις μηδικη και πολις αλλη εςι φοινικης ο πολιτης γαζαιος.

Gazophylaciũ: cũ c nomẽ cõpoſitũ ex dictiõe pſica ⁊ gręca φυλαττο και φυλασσο λεγεται qḋ ẽ cuſtodio: q̃ſi locus ille dicat̃ eſſe in quo opes recundunt̃. Aug. in p̃s. Gazophylaciũ arca vbi colligebant̃ ea q̃ ad indigentiã ſeruoꝝ dei mittebãt̃. Amb. ad ſtudiũ. Quid ẽ Gazophylatiũ: Collatio fidelium: ſumptus paupeꝝ requies egenoꝝ iuxta qḋ ſedens chriſtus vt habes ſm Lucam duo ęra mulieris vidųę diuitum muneribus cenſuit p̃ferenda. Sigt̃ ⁊ capſam q̃₃ res p̃cioſiores ⁊ ſecretę in primis ſcripturę ſeruant̃: vñ ſcrinarij ſecretarij: quos ẽt a ſecretis dicimus: vt ſcribas ab epiſtolis.

Gęomantia pe. p. diuinatio ex terra γαια και μαντεια.

Gęometer ⁊ gęometra pe. cor. terrę mẽſurator. gr̃ci γεωμετρης μετρον menſura. Gęometria terrę menſuratio dr̃. Et gęometria quidẽ ſcientia eſt mathematica ſicut aſtrologia muſica ⁊ arithmetica quę in numeros ac formas diuiſa eſt: quã oratori neceſſariam eſſe autumant eruditi.

Gęorgius nomẽ viri propriũ quo apḋ nos colonus ſignificat̃: gęorgia agricultura gęorgica q̃ ad agroꝝ cultũ pertinent εργον opus. γαιας terrę. gęorgi ppl̃i ſcythici agros ĩ colẽtes.

Gębalena regio in finibus eleutheropoleos.

Gębuſeus filius canaan: a quo gebuſei dicti ſunt qui hieruſalem habitauerunt.

Gębenna: mons qui hodie dicitur mons geneuerę. Lucr. Caua pendentes rupe gebennas.

Gędaon: nomen proprium iudicis iſrael qui occidit Oreb. zeb. zebee ⁊ Salmana.

Gędroſia: regio maioris aſię.

Gęenna hoc nomen ꝑpriũ inquit Hiero. a ſaluatore nr̃o ponit̃ Quęramus quę ſit ſermonis huius occaſio. Erat idolũ Bahal iuxta hieruſalẽ ad radicẽ montis Mora in q̃bus Siloa fluit. Sed notandũ eſt q͡ idolum producit penultimã contra conſuetudinẽ ignari vulginam gręce ſcribitur per ω mega ⁊ ει diphtongũ in principio ſi quis aũt corripiat idola dicta dei barbare loquit̃ ⁊ fatue ꝑnunciat. Hęc vallis ⁊ parua campi planicies irrigua erat ⁊ nemoroſa plenaq₃ delicijs ⁊ lucus in ea idolo ꝯſecratus. In tantã auteꝫ ppl̃s iſrael venerat dementiã vt deſerta templa vicinia ibi hoſtias ĩmolaret vt vigorem religionis delicię vincerent: filioſq₃ ſuos incenderẽt demonibus vel initiarent. Et appellabat̃ locus ipſe geennõ i. vallis filioꝝ eennon hoc regũ volumen ⁊ per alipomenon: ⁊ hieremias pleniſſime ſcribunt. Et cõminatur deus ſe locũ ipſum impletuꝝ cadaueribus mortuoꝝ vt nequaq̃₃ topher ⁊ bahal ſed vocetur polyandrum. i. tumulus mortuoꝝ. Futura ergo ſupplicia ⁊ pęnę perpetuę quibus peccatores cruciãdi ſũt huius loci vocabulo denotant̃. Duplicẽ aũt eſſe geennam nimij ignis ⁊ frigoris in Job pleniſſime legitur.

Gęla. fluuius in ſicilia a quo ⁊ gela vrbs nomen hꝫ. Uirg. lib. iij Immaniſq₃ gela fluuij cognomine dicta. Syrius. Uenit ab amne trahens nomen venit ⁊ hęſa. Suidas. γελα πολις σικελιας καλειται δε απο ποταμου γελα εν ω παραινειται η πολις ο δε ποταμος ονομαζεται ουτως οτι πολλην γονην ταυτην γαρ τη οπικων φωνη και σικελων γελαν λεγεσθαι η απο γελωτος του αισχυλου υπο μαιρου ... γελως.

Gęlaſini. pe. pro. dentes anteriores quos ridendo oſtendimus γελαω γελω eſt rideo. Et gelaſini lineę quę ridendo efficiunt̃. Martia. Nec grata eſt facies cui gelaſinus abeſt. Et gelaſini dicunt̃ minimi qui geſticulatione faceta populũ oblectant: vnde gelaſinius ille plautinus riſionibus ⁊ falſis dicterijs populuꝫ prolęctat. Et dum facit vt ab omnibus rideatur: irridetur. Unde eſt plautini illud. Caue ex gelaſino fias catagelaſinius hoc eſt deridiculus.

Gęloi campi in ſicilia apud Gelã fluuiũ. Uirg. Campiq₃ geloi.

Gęloni vel gelones: ppl̃i ſcithici interius habitantes ⁊ agathyrſis proximi: a gelono herculis filio. Hi ſolebant ſe pingere. Uirg. Pictoſq₃ gelonos. Luca. lib. iiij. Maſſagetes quo fugit ęquo forteſq₃ geloni. Hi nunc getę dñr ſiue Tartari qui Tartari corrupto vocabulo vocant̃. Sanguineꝫ equinũ cũ lacte mixtũ bibunt. Uirg. Biſaltę quo more ſolent: acer gelonus cum fugit in rhodopen atq₃ in diſerta getarũ ⁊ lac cõcretum cum ſanguine potat ęquino.

Gęlboe: montes alienigenarum in ſexto lapide a Sintopoli in quibus etiam eſt vicus grandis qui vocatur gelbos.

Gęlu ꝑprie glacies: dictũ απο του λυειν hoc ẽ a ſoluẽdo terrã. Nã glacie ꝑſciſſa terra reſoluit̃. Aliqñ tñ ponitur pro frigore. Uñ gelidũ frigidũ dicimus. Dicit̃ etiaꝫ hoc gellũ ⁊ hic gelus. Luc. lib. v. Aſſiduoſq₃ gelli caſus mortalibus aufert. Et lib. vj. Demittit quaſi ſępe gelũ quod continet in ſe.

Gęlicidiũ: ip̃m gelu. Col. Ut prius ꝯualeſcant radices frumentoꝝ q̃₃ hibernis imbribus aut gelicidijs pruinis ſue infeſtent̃.

Gęlo. as. Ply. lib. xvij. Si protinus editis fructibus gelatio magno conſecuta eſt etiaꝫ paucis diebus necat. Juue. Pauidoq₃ gelantur pectore. Hinc componuntur Congelo ⁊ Regelo penultima correpta. Columella lib. j. Oleum quod minus p uenit ſi congelatur fraceſcet.

Gęlaſcere eſt ĩ gelu aſtringi. Gellius. Uina rarent̃ ꝯgelaſcunt.

Gęlabile: quod gelu durari poteſt. Gellius. Cur fluuioꝝ ⁊ fontium aquę gelu durentur mare omne congelabile ſit.

Gęllidus. gelida. geliduꝫ. pe. cor. frigidus. Hinc componuntur prę gelidus: ⁊ egelidus quod ſignificat id quod non eſt calidum neq₃ frigidum. Nam e qñq₃ priuatione denotat q̃₃uis Ser. pro valde frigido expoſuerit. Sue. de Aug. Ungebat̃ ſępius: ſudabat ad flãmam: deinde p̃fundebat̃ egelida aqua

vel ſole multo tepefacta. Ouid. Sed gelidum boream egeli-
dumq̃ȝ notum: vbi gelido egelidum oppoſuit.

Gelima. galime. pe. cor. faſciculus manibus genibus ligatis. ge
limatum vo multitudo meta dicitur.

Gemma. oculus vitis quē primo emittit. Uirg. Turgēt in pal-
mite gēme. Ad huius gēme ſimilitudine gēma lapillus vo-
catur: quāuis generale nomen ſit comprehendens proprie q̄
cunq̃ȝ nec oblonga nec perforata. Auguſt. in dialec. Simili-
ter ornamentorum diuerſos lapides compendioſe vocauit
gemmas. Huius diminutiuum eſt gemmula: bigemmis: tri
gemmis: deriuatiua ſunt de quibus alibi.

Gemmare eſt gemmas in arboribus emittere. Colu. Cum pri-
mū vites incipiunt gemmare.

Gemmaſcere. in gemmas effici. Ply. Atq̃ȝ vt gemmaſcere in-
cipient ligetur calamus.

Gēmatus. gēmata. gēmatū. quod eſt gemmis ornatum.

Gemo. gemis gemui. gemitū. vñ gemitus q̄ eſt pectoris cū p̄ an
guſtia in ſonū prumpit. vñ iumenta ⁊ inaīata cū nimis onu
ſta ſūt gemere dñr. Uirg. Gemit ſub pōdere cimba: grecum
tñ eſt γεμω. i. plenus ſum forſan ab eo qđ ſequit̃: vt vide-
mus alternari ab ſcriptoribus: ſȝ in alia ēt ſignificatōe γεμι
ξω ſigt enim impleo iples. Qñq̃ȝ tñ gemere tñ ponit̃ pro fle-
re: ⁊ qñq̃ȝ pro canere de his ſolū auibus que flebilē cantū ha
bent: vt Turtur ⁊ colūba. Uirgil. Nec gemere aeria ceſſabit
turtur ab vlmo. Hinc fit Jngemo: de quo infra: ſȝ talia profi
ciſcant̃ ab methaphoris quibuſdā: q̄bus greci pleni ſunt.

Gemurſa turbeculum ſub minimo pedis digito: q̄ gemere fa-
ciat eum qui id gerit inquit. Feſtus. Plynius ob litteratum
id ⁊ nomen ⁊ malum ait.

Gemini p̄prie dñr duo. Uirg. lib. vj. Sūt gemine ſomni porte.
Nā ſi tres ſūt tergemini dñr: ſi q̄ttuor: q̄tergemini. Col. li. iiij
Albanas e̜q̄tie familie trigeminorum mr̃es: qñq̃ȝ gemini dñr
qui vno partu naſcunt̃ ēt ſi tres vel q̄ttuor vel plures naſce
rent̃: qñq̃ȝ geminus p̄ ſili ponit̃. Pacu. par fortitudo: gemi-
na ↄfidentia. Et gemini celeſte ſignū qđ Caſtor ⁊ pollux cō-
ſtituunt. Uar. li. ij. de re ruſ. geminos ītelligit apollinē ⁊ her
culē. De q̄bus Sene. Jn magna tēpeſtate apparent q̄ſi ſtelle
celo inſidentes adiuuariq̃ȝ ſi tunc periclitātes exiſtimāt pol-
lucis ⁊ caſtoris numina. A Columella dr̄ geminuȝ aſtrū qđ
xiiij. kalēdas Junij ſol ingredit̃. A Geminus fit compoſituȝ
Cogeminus q̄ cū aliquo natus eſt. Aug. in p̄s. Phares ↄge-
mino ſuo p̄latus eſt. Sȝ poſtea q̄ȝ de ↄſtellatione geminorū
tetigimus dicimus totū zodiacū in. ccclx. gradus diuidi: rur
ſuſq̃ȝ ſubdiuidi in. xij. ſigna: q̄ ab aſtronomis ēt domus dñr:
eſt Aries Taurus Gemini Cancer Leo Uirgo Libra Scor
pius Sagittarius Capricornus Aquarius ⁊ Piſces: que re
giones celorum hñt denominationē ab aliquo aīali p̄p̄ propor
tionē ⁊ quandā ↄuenientiaȝ Aries eſt domus Martis nati
ſub tali ſigno aſcendēte ſūt inclinati ad militiā: ⁊ rixoſi: diui
teſq̃ȝ: ⁊ de lanificio ſe intromittētes: facit ēt capillos criſpos:
⁊ in negocijs ſuis agiles: ⁊ expediti: loquor enī quātū de nā
eſt ipſius ſigni: nā aliud eſſet ſcđm ſitū ⁊ aſpectū planetaruȝ.
Taurus aūt facit nato collū groſſuȝ: ⁊ q̄r eſt ſignū vl' domus
veneris: iđ erit natus mulieribus deditus: ⁊ agricultur: ſed
tardus in negociorum ⁊ rerum ſuarum expeditione geminorum ſignuȝ
eſt mercurij: natus ſub tali aſcendente erit deditus lr̃is ⁊ vi
ris illuſtribus vel principibus: ⁊ totus affabilis: ⁊ ſemp̄ cum
ſocietate alicuius erit pulcher. Cancer facit natū longū cor-
pus habentē: ⁊ breuibus cruribus: linguā non ſatis expedi-
tam: ⁊ q̄ aliqñ in ſtatu ſuo augeat̃: aliqñ vo deprimatur: mo
do ante proficiet: mđ retrocedat ⁊ labro alterum maius: erit
tñ fortune cito mutabilis: ⁊ agilis in rebus peragendis. Leo
facit hoī nato ſub tali ſigno crura retorta habente vel ſigna
tum in crure ⁊ q̄ tardus ſit ad p̄ſperitatē habendā tñ inclina
bitur eſſe curialis ⁊ habebit amicitiaȝ dñorum: erit iuſtus pius
⁊ habebit nobilē aīum: ſed inuidi eum ſemp̄ agitabunt: vir-
go facit hoīem ſterileȝ qui naſcetur oriente tali ſigno: erit tñ
pulcher: ⁊ humanus: ⁊ doctus: ⁊ qui amicitiā habebit prin-
cipū. Libra facit natum iuſtū ⁊ humanū: ⁊ qui a p̄ditoribus
patietur multa p̄icula. Scorpius ſignū Martis: qui habue-
rit tale aſcendens erit p̄ditor: niſi alicuius planetarum vel iouis
vel Ueneris benignitate minuat̃ talis malitia: vel faciet ho
mines in iudicio dānari: ſȝ ſi Mars fuerit in eo ſigno aſcen-
dente dabit diuitias multas: vel hereditatē: vel militiaȝ: vel
accuſator erit. Sagittarius facit natum pugnacē humanuȝ
tenuem: ⁊ affabilem: ⁊ qui equis delectet̃. Capricornus facit
natū ſub tali ſigno eſſe doctū. Quis non miraret̃: preſertim
in mathematicis facit ēt ī effeminatū. Aquarius vo facit na-
tum benignū: ⁊ clementē. Piſciū ſignū facit natum mercato
rem per maria: vel rerū liquidarum olei vel vini ⁊ taliū rerum
⁊ qui linguā expeditā non habeat: ſed balbus ſit. Sed vnuȝ
admonemus vt q̄libet habitet vrbes edificatas ſub ſuo aſcē
dente: vt diues ſit: ⁊ plurimū gratus: q̄cunq̃ȝ enī ſignū oppo
ſitū habitauerit. i. vrbem edificatam ſub ſigno oppoſito: ſp̄
anxius: erit pauper: odio oībus ⁊ infortunatus: iđ prouerbiū
eſt vulgariū q̄ mutat locū mutat fortunā: qm̄ quandoq̃ȝ va-
dit ad loca ſui aſcendētis: vbi bñ agit ⁊ proſperatur. Home.
āt in hymnis. κα ϛορα και πολυδευκεα ειϲεο μοι-
σα λιγει ατηνδαριδας οι ζηνος ολυμπιου εξεγο
ριοντο τασυπο ταυβετα υ κορυφης τεκε. ποτνια
λιδη υποδμηθεισα κε λαινεφει κρονιωνι.

Gemellus diminutiuum. Uirgilius. Modo namq̃ȝ gemellos
ſpem gregis ab ſilice in nuda conixa reliquit: gemelle vites
a Columella dicte ſunt ab vuis ſemper geminis. Nam du-
plices vuas vt inquit Col. exigunt.

Gemino. geminas. pe. cor. duplico. Cuius cōpoſita ſunt Cōge-
mino. Plau. in Amb. Nūc ſi patera paterā peperit: oēs ↄge-
minauimus. Jngemino intus duplico. Uirg. lib. j. geo. Tum
liq̄das corui p̄ſſo ter gutture voces aut quater ingeminant.

Gemonie ſcale dicebant̃ ad q̄s corpora dānatorum tracta p̄cipita
bant̃. Cor. Tacitus. Tūc ↄfoſſum collaceratūq̃ȝ ⁊ abſciſſo ca
pite truncū corp⁹ ſabini in gemonias trahūt. Ply. li. viij. ſcri
bi canē a corpe ſerui nō receſſiſſe abiecto ī gradib⁹ gemonijs

Gena: e vulgo palpebra dr̄: hoc eſt mēbrana q̄ ſuperius īferiuſ-
q̃ȝ tegit oculū. Teren. Hodie nō cōpreſſi genā gene. Ply. Aq̄
tilia dormire exiſtimant non oculorum argumento: quia nō hȝ
genas: ſed ipſa quiete placita ſeu ſoporata. Extremus habi-
tus Cilium dr̄: vñ ſupercilia in quibus eſt aī pars. Nam ex
his negamus ⁊ annuimus. He gene pilos habent in moduȝ
valli: quos a palpitando palpebras appellarūt. Gene ēt dñr
partes ille a cilicio ad vniuerſam partem illam oculis ſubie
ctam que barba veſtit̃: quas radi in feminis. xij. tabularum
interdicto antiq̄ vetuerūt pudoris ſedes eſſe arbitrati: q̄ ibi
maxīe oñdat̃ rubor. Dicte gene q̄ in his pili gignāt̃. Uirg.
Tū mihi p̄ma genas veſtibat flore iuuētus. Apul. in magia.
purpuris īfectas genas: ⁊ oculos illiſos illices. Hec quoniaȝ
in mali ſpēm facte ſunt rotunde: dicte ſunt etiam male.

Genauius. uia. uium. idem qđ guloſus. ſa. ſum. Uar. He nouiſ
ſime in tricliniū genauiū introierūt e culina p̄pter faſtidium

Genus a greco γενος. proprie principiū vniuſcuiuſq̃ȝ gñatio-
nis vel ab eo qui genuit: vel a loco in quo genitus eſt vt ho-
reſtes a Tantalo ducit genus. Et plato gñe athenienſis eſt:
patria enim gñationis vniuſcuiuſq̃ȝ principiū eſt queadmo
dū parentes. Hinc p̄ tranſlationē genus etiā vocamus mul
titudinē aliquorum ad vnū aliq̄d ⁊ ad ſe inuicē quodāmodo ſe
habētiū: vt romanorum genus dicimus qđ ad Romulū refert̃
⁊ cognationeȝ inter ſe habet per quā a ceteris diſtinguitur.
Hinc rurſus appellat̃ genus cui ſupponit̃ ſpecies ⁊ predica
tur de pluribus differentibus ſpecie: q̄ q̄ſi principiū ſit: oīuȝ
que ſub ipſo ſunt ſpecierū. Jtem genus dicitur q̄cquid eſt p̄
quod alicuius rei qualitas indicat̃: vnde genus mortis: ge-
nus vite: genus pene: genus marmoris: genus coloris: ⁊ hu-
iuſmodi. Sene. Summū genus infelicitatis miſero eſt fuiſ-
ſe aliqñ felicem. Uirg. Qđ genus hoc hoīum: que ve hunc
tam barbara morē p̄mittit patria: Nōnunq̃ȝ ſumit̃ pro ac-
cidente partiū orōnis: vt cū dicimus: aīal eſt gñis neutri. Et
eſt ſciendū q̄ licet genus ſit tertie declinationis in cōpoſitio
ne tamē qñq̃ȝ ſit ſcđe ⁊ adiectiuū: vt alienigen⁹: alienigena: